

ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМИ РЕЗЕРВАМИ УКРАЇНИ

Тищенко О. І., канд. екон. наук, доцент, Східноукраїнський національний університет імені В. Даля, м. Сєвєродонецьк

Міжнародні резерви – зовнішні фінансові активи України, визнані світовим співтовариством як міжнародні і призначені для міжнародних розрахунків, які відображені в балансі Національного банку і перебувають в його управлінні. До міжнародних резервів належать активи, які:

1) управляються Національним банком як центральним банком України та особливим центральним органом державного управління, який проводить грошово-кредитну політику України;

2) є ліквідними активами високої якості, які можуть бути куплені, продані та погашені за резервну валюту;

3) є активами, які вже наявні. Потенційні активи не включаються до резервних активів;

4) є вимогами до нерезидентів за винятком золота у зливках;

5) мають номінал та погашаються в резервних валютах або у золоті.

Міжнародні резерви складаються з таких активів:

1) монетарне золото;

2) СПЗ;

3) резервна позиція в МВФ;

4) іноземна валюта у вигляді банкнот і монет або кошти на рахунках за кордоном;

5) цінні папери (крім акцій), що оплачуються в резервній валюті;

6) будь-які інші міжнародно визнані резервні активи за умови забезпечення їх надійності та ліквідності.

Управління міжнародними резервами здійснюється Національним банком відповідно до таких принципів:

1) цілеспрямованість, яка визначається в установленні цілей управління міжнародними резервами;

2) прозорість діяльності з управління міжнародними резервами та її результатів;

3) ефективність управління ризиками.

Цілями управління міжнародними резервами в порядку зниження їх пріоритету є:

1) захищеність міжнародних резервів, яка забезпечується за допомогою ефективного управління та контролю за ризиком ліквідності, ринковим, кредитним (включаючи розрахунковий) та операційним (включаючи правовий) ризиками під час здійснення операцій з міжнародними резервами;

2) ліквідність міжнародних резервів;

3) дохідність міжнародних резервів, яка забезпечується відповідно до поточних ринкових умов у межах обмежень ризиків та ліквідності.

Усі етапи здійснення операції з міжнародними резервами від її ініціювання до проведення розрахунків та здійснення бухгалтерського обліку визначаються

розпорядчими актами Національного банку з питань здійснення операцій з міжнародними резервами.

Організаційна структура управління міжнародними резервами в Національному банку ґрунтується на принципах чіткого розподілу та відокремлення обов'язків і відповідальності. Організаційна структура управління міжнародними резервами в Національному банку має такі ієрархічні рівні:

- 1) стратегічний рівень;
- 2) тактичний рівень;
- 3) оперативний рівень.

Управління міжнародними резервами на оперативному рівні здійснюється:

1) підрозділом Національного банку, який виконує функції фронт-офіса, відповідно до Інвестиційної декларації, інших розпорядчих актів Національного банку з питань управління міжнародними резервами;

2) зовнішніми менеджерами, залученими Національним банком до управління частиною міжнародних резервів, відповідно до умов договору, який укладається між кожним зовнішнім менеджером і Національним банком.

Процес управління міжнародними резервами включає процеси, пов'язані з формуванням і використанням міжнародних резервів, та інвестиційний процес.

Національний банк здійснює формування міжнародних резервів за рахунок власних та залучених коштів.

Національний банк одержує власні кошти для формування міжнародних резервів від:

- 1) купівлі резервної валюти на валютних ринках;
- 2) купівлі резервної валюти в клієнтів Національного банку;
- 3) купівлі монетарного золота;
- 4) доведення (афінажу) золота, що не є монетарним, до якості монетарного;
- 5) доходів від здійснення операцій з міжнародними резервами.

Залученими коштами для формування міжнародних резервів є кошти в резервних валютах, одержані Національним банком у вигляді кредитів та депозитів, а також за договорами своп від міжнародних фінансових організацій, урядів і центральних банків іноземних держав, депозитних корпорацій-нерезидентів та інших кредиторів.

Метою системи управління ризиками міжнародних резервів є забезпечення захищеності та ліквідності міжнародних резервів.

Невід'ємною частиною системи управління ризиками міжнародних резервів є розпорядчі акти Національного банку з питань управління ризиками, а також порядки та методики, затверджені Комітетом з управління активами та пасивами Національного банку, які деталізують підходи до управління конкретними ризиками, що виникають під час здійснення операцій з міжнародними резервами.

Система управління ризиками міжнародних резервів спрямована на виявлення Національним банком ризиків, які можуть вплинути на вартість портфеля резервних активів, і управління цими ризиками шляхом їх оцінки та за необхідності вжиття заходів для зменшення потенційного впливу цих ризиків.

Система управління ризиками міжнародних резервів забезпечує:

1) ідентифікацію всіх ризиків, які виникають під час здійснення операцій з міжнародними резервами;

2) використання загальноприйнятих методів для оцінки ризиків міжнародних резервів;

3) здійснення управління та звітування щодо ідентифікованих ризиків міжнародних резервів таким чином, щоб забезпечити розуміння природи ризиків, на які наражається Національний банк;

4) здійснення контролю та звітування про дотримання всіх лімітів та інших форм контрольних показників, які визначені Інвестиційною декларацією, розпорядчими актами Національного банку, які регулюють управління міжнародними резервами.

До ризиків, які притаманні операціям з міжнародними резервами, що здійснюються Національним банком, належать:

1) ризик ліквідності;

2) ринкові ризики: валютний ризик, процентний ризик, ризик кредитного спреду, фондовий ризик, товарний ризик та ризик волатильності;

3) кредитні ризики: ризик дефолту контрагента/емітента та ризик зниження кредитного рейтингу контрагента/емітента;

4) операційні ризики;

5) комплаєнс-ризик.

Обмеження ризиків міжнародних резервів мають вплив на стратегічний розподіл активів через:

1) визначення переліку основних резервних валют та встановлення лімітів відкритих валютних позицій Національного банку;

2) визначення переліку прийнятних фінансових інструментів, що відповідають критеріям захищеності та ліквідності;

3) установлення вимог до строку до погашення або дюрації прийнятних фінансових інструментів для обмеження чутливості до ринкових ризиків;

4) визначення мінімально прийнятної категорії кредитних рейтингів або максимального рівня кредитного ризику (ймовірності дефолту) для емітентів фінансових інструментів та контрагентів Національного банку.

Список використаних джерел:

1. Положення про політику управління міжнародними (золотовалютними) резервами України [Електронний ресурс] / Рішення Правління НБУ № 229-рш від 18.03.2018 р. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=76693553>

2. Міжнародні резерви та ліквідність в іноземній валюті [Електронний ресурс] / Статистика НБУ – Режим доступу: www.bank.gov.ua/SDDS

3. Левченко О.М. Напрями вдосконалення системи управління міжнародними золотовалютними резервами / О.М. Левченко // Вісник КНУТД. – №2 (97), – 2016. – С. 23-35.